

Kollega- veiledning

HÅNDBOK

Temaene som tas opp i gruppen handler om din yrkesrolle. Selv om private forhold ikke tas opp, tar veiledning sikte på å gi en personlig utvikling. Slik sett har veiledningen også personlig betydning.

Norsk Fysioterapeutforbund 2011
Grafisk produksjon: SIGNUS
Foto: Håvard Sæbø og iStockphoto
Kontakt: informasjon@fysio.no

Innhold

Innledning	4
NFFs kollegaveiledning.....	6
Mål	6
Hva er veiledning	6
NFFs veiledere	8
Arbeidsform	8
Logg.....	9
Hva er logg?	9
Loggskrivning	10
Loggdeling	10
Veiledningstema	12
Veiledningsmøtene	13
Kollegaveiledning i korte trekk	15
Hemmeligheten i all hjelpekunst	16
Forslag til kontrakt	17
NFFs yrkesetiske retningslinjer	20

Innledning

Samfunnsutviklingen avspeiler seg også i fysioterapeutens hverdag. Arbeidet i helsesektoren er preget av høyt tempo og vanskelige prioriteringer. Det stilles andre og nye krav til vår yrkesgruppe.

Fysioterapeuters pedagogiske evner utfordres gjennom kravet om informasjon, undervisning og veiledning overfor kolleger og andre yrkesgrupper, pårørende og pasienter, studenter og turnuskandidater.

I dag arbeider fysioterapeuter ofte i tverrfaglige team med andre helsearbeidere. Mange opplever arbeidsoppgavene som endret.

Samhandling har fått større plass, der målet er å motivere, stimulere, utfordre og legge til rette for at pasientene kan ta i bruk sine ressurser.

Med denne endringen i yrkesrollen er det viktig å ha en sikker yrkesidentitet. Bli du oppmerksom på både dine sterke og mindre sterke sider i yrkesrollen er det lettere å mestre en utfordrende arbeidssituasjon.

NFF har per august 2011 ca. 25 godt skolerte kollegaveiledere, geografisk spredt. Det er en målsetning at det skal være minimum én veileder tilgjengelig i hvert fylke. En kollegaveileder er en fysioterapeut med videreutdanning i veiledning. Årsaken til at tilbudet defineres som kollegaveiledning er at fysioterapeuter veileder andre fysioterapeuter, altså kollegaer.

NFF ønsker at kollegaveiledningsgruppene skal bidra til faglig og etisk refleksjon. Gruppen skal preges av støtte, respekt og utfordringer.

Når du belyser og bearbeider egen yrkesrolle sammen med andre fysioterapeuter, vil du bli mer oppmerksom på dine egne kunnskaper og erfaringer, tanker og meninger, holdninger og verdier, følelser og reaksjoner. Og ikke minst blir du oppmerksom på dine handlinger.

Arbeidsdagen preges av høyt tempo og vanskelige prioriteringer. Veiledning gjør deg tryggere som fysioterapeut.

Hva gjør deg tryggere i jobben din? Hvordan skal du prioritere oppgavene? Bli du tryggere og mer bevisst, fremmer du også samarbeidet på din arbeidsplass.

Veiledningen kan gjøre deg tryggere og sikrere i yrkesutøvelsen og i rollen som fysioterapeut. Den kan gi deg en sterkere yrkesidentitet noe som igjen gir grunnlag for videre utvikling.

I kollegaveiledningen er det du som yrkesutøver som er i sentrum, ikke de fysioterapeutiske metoder du bruker.

Erfaringen du får fra veiledningsgruppen i forhold til for eksempel å lytte og å stille de gode spørsmålene, kan lett overføres til din arbeidssituasjon.

Kollegaveiledning er ikke:

- råd i forbindelse med behandling
- hva du bør gjøre i treningsgruppen din
- et kurs - eller undervisning i veiledning
- en diskusjonsgruppe

En kollegaveileder er en fysioterapeut med videreutdanning i veiledning.

NFFs kollegaveiledning

Mål

Veiledningen skal bidra til økt oppmerksomhet og bevissthet om egen atferd. Atferd er her forstått i vid forstand. Det inkluderer blant annet holdninger, verdier, ferdigheter, faglig innsikt og egne reaksjoner.

Veiledning gir rom for refleksjon i en hektisk hverdag.

Veiledningens idégrunnlag er at den som veiledes selv har de beste forutsetningene for å finne veien som er riktig for ham eller henne.

Læringen avhenger av at den enkelte er villig til å reflektere over seg selv og sin rolle.

Hva er veiledning

Veiledning er en pedagogisk og relasjonell prosess med oppdagelse, læring, vekst og utvikling som mål. Der den lærende er i fokus. Veiledningens hovedform er dialog.¹ Veiledningens idégrunnlag er at den som veiledes, selv har de beste forutsetningene for å finne den veien som er riktig for ham eller henne. Veilederens ansvar blir å legge til rette for denne læringen.

Denne måten å se veiledning på bygger på et humanistisk menneskesyn, altså at mennesket har ressurser i seg til å oppdage og til å ta ansvar for det de oppdager. I hvert enkelt menneske ligger det en drivkraft etter å komme videre og til å mestre ulike situasjoner

Læring gjennom veiledning er avhengig av den enkeltes villighet til å reflektere over seg selv og sin rolle som fysioterapeut. Deltakerne i kollegaveiledningsgruppene må derfor være villige til å hente eksempler og problemstillinger fra sin egen arbeidshverdag som veiledningsgrunnlag, og reflektere over problemstillingene.

Veiledning skal øke bevisstheten om egen atferd:

- Holdninger
- Verdier
- Ferdigheter
- Faglig innsikt
- Egne reaksjoner

¹ Tveiten, Sissel: Veiledning - mer enn ord, Fagbokforlaget, Oslo 2002

NFFs veiledere

NFFs veiledere er fysioterapeuter med minst et halvt år videreutdanning i veiledning, og de har selv deltatt i kollegaveiledningsgruppe.

Arbeidsform

Gruppene består av fem til ni deltakere, pluss en veileder. Gruppen møtes til sammen 17 timer, vanligvis fordelt på fem til åtte ganger i løpet av et år. Kollega-veiledningen kan eventuelt organiseres etter deltakernes behov forutsatt at den oppfyller de faglige kravene.

Logg

Hva er logg?

Som deltaker i veiledningsgruppen skal du skrive logg fra hvert gruppemøte. I loggen setter du ord på det som var viktig for deg i løpet av møtet. Loggskrivning blir på den måten et redskap til økt bevissthet om hva som skjer med deg i løpet av et veiledningsmøte. I en logg beskrives egne følelser, tanker og kroppsreaksjoner knyttet til en situasjon.

Logg er en måte å sortere og bearbeide opplevelser og erfaringer på. Ved å separere og sette ord på prosessene, blir prosessene bevisst.

Loggen kan systematiseres på følgende måte:

- Hva var det som faktisk skjedde?
- Hva tenkte du om det som skjedde?
- Hvilke følelser vekket dette i deg?
- Hvilke kroppsreaksjoner ble du oppmerksom på?
- Hva lærte du av dette?

Å lytte til andres erfaring gir hjelp til å se en situasjon på nye måter.

Loggskrivning

I loggen skal du først og fremst skrive om deg selv og for deg selv. Ta utgangspunkt i noe som fanget oppmerksomheten din i løpet av veiledningsmøtet. Skriv det som dukker opp. Legg merke til hva som skjer med deg når du skriver logg.

Loggdeling

Målet med å lese loggene er blant annet å trene seg i å lytte og trene seg i å se situasjoner fra flere sider. Loggdeling er å dele erfaringer, ikke å utveksle meninger.

Gjennom å dele loggene med hverandre, kan dere oppdage hverandres ulikheter, og samtidig se styrken i nettopp denne forskjellen.

Når du skal dele loggen din med de andre er det ditt valg hva du vil lese opp. Les det du har skrevet uten forklaringer eller nærmere begrunnelser. Dette kan være en øvelse i å bli trygg på egne valg, uten å måtte gi begrunnelser.

*Veiledning
setter faktorer
i sammenheng*

Les det du har skrevet uten forklaringer eller nærmere begrunnelser.

Loggdeling er å dele erfaringer, ikke å utveksle meninger.

Det er viktig at du ikke sensurerer det du skriver med tanke på at de andre skal høre det. Prøv å godta at det du skrev ned, var det du mente i øyeblikket.

Husk at loggen først og fremst er for deg selv. Det dere deler med hverandre, er kun for gruppen.

Å lytte til andres erfaring fra en felles veiledningsgruppe, kan være en hjelp til å se en situasjon gjennom flere øyne. Disse erfaringene kan overføres til situasjoner i din jobb som fysioterapeut.

Hensikten med å skrive logg er å bli bevisst egne tanker, følelser og reaksjoner.

Det er deg som person som er i fokus i veiledningen og ikke metoden fysioterapi.

Veiledningstema

Ditt veiledningsgrunnlag må være viktig for deg og berøre deg som person i fysioterapeutrollen. Husk at også situasjoner der du er virkelig fornøyd med deg selv kan være nyttig å få veiledning på. Hva var det som gjorde at noe ble så vellykket? Har du egenskaper og ressurser som du ikke er oppmerksom på, og som du kan dra nytte av i andre situasjoner?

Ditt valg av tema for veiledningen skal være viktig for deg og berøre din rolle som fysioterapeut.

Hvis du ikke synes du har et egnet veiledningsgrunnlag, kan du godt ta utgangspunkt i hvordan du har det akkurat nå, eller i hvordan du hadde det på jobben i dag. Skjedde det noe du fortsetter å tenke på?

Ulike tema for veiledningen:

- **Organisering.** Dette gjelder fysioterapitjenesten, ressurser og tidsbruk, spennet mellom ideal og virkelighet og organisering av egen arbeidssituasjon.
- **Samspill og relasjoner.** Dette gjelder pasienter, pårørende, kollegaer og andre samarbeidspartnere.
- **Verdier.** Dette omfatter etikk, grunnleggende og personlige verdier, menneskesyn, etiske retningslinjer og verdikonflikter i arbeidsmiljøet.

Veivalg. Hverdagen er fylt av krav om gode resultater og raske beslutninger. Hvordan finner du frem når valgene er mange, noen dører stengt og andre åpne? Slike problemstillinger får du en unik anledning til å diskutere i gruppene.

Veiledningsmøtene

Veileder tar kontakt med deg vedrørende tid og sted for første møte.

I forkant av første møte skal du ha mottatt veiledningshåndboken og giro for innbetaling av deltakeravgift.

Hvis du ønsker å trekke deg fra gruppen etter at du har mottatt giro fra NFF, må du betale et administrasjonsgebyr etter de til enhver tid gjeldende satser, jf. www.fysio.no/KURS2/Regler-for-opptak-og-avmelding.

Du forplikter deg til å delta i 17 timer i løpet av et år. Dersom du skulle ønske å fortsette etter disse timene, kan det arrangeres oppfølgingsgrupper. Pris per time vil være avhengig av antall deltakere, da oppfølgingsgruppene drives etter selvkost. Hvis du ønsker å fortsette, gir du beskjed til veileder.

Kollegaveiledning i korte trekk

Personlig utvikling. Du blir en bedre fysioterapeut hvis du blir oppmerksom på dine sterke og mindre sterke sider.

Trygghet. Veiledning gjør deg tryggere som fysioterapeut.

Dine svar. Kollegaveiledningens idégrunnlag er at den som veiledes selv har de beste forutsetningene for å finne veien som er riktig for ham eller henne.

Hva er viktig for deg? Velg ditt tema for veiledningen ut fra hva som er viktig for deg som yrkesutøver.

Åpenhet. Læringen avhenger av at den enkelte er villig til å reflektere over seg selv og sin yrkesrolle.

Veilederen tilrettelegger. Veilederens ansvar blir å legge til rette for læring.

Bevissthet. Loggskrivning er en viktig del av veiledningen. Den enkelte skriver for å bli bevisst egne tanker, følelser og reaksjoner.

Dele med andre. Deltakerne deler loggen og erfaringene med kollegene i veiledningsgruppen. Andres erfaringer gir hjelp til å se situasjoner på nye måter.

Bedre til å lytte. Erfaringene fra veiledningsgruppen kan lett overføres til din arbeidssituasjon. Du kan blant annet bli bedre til å lytte og til å stille gode spørsmål.

Hemmeligheten i all hjelpekunst

... når det i sandhed skal lykkes at føre et menneske et bestemt sted hen, først og fremmest må passe på at finde ham der hvor han er, - og begynde der.

Dette er sanheden i al hjelpekunst.

Enhver der ikke kan det, han selv er i en inbildning når han mener at kunde hjælpe andre. For i sandhed at kunde hjælpe en anden må jeg kunde forstå mer end ham – men dog først og fremmest forstå det han forstår. Når jeg ikke gjør det, da hjælper min mere-forståelse ham slet ikke.

Ville jeg allikevel gjøre min mere – forståelse gældende, så er det fordi jeg er forfængelig eller stolt; at jeg i grunden i stedet for at gavne ham egentlig vil beundres av ham.

Søren Kierkegaard

Forslag til kontrakt

Veileder: _____

Møtested: _____

1. Dato _____, **klokkeslett** _____

2. Dato _____, **klokkeslett** _____

3. Dato _____, **klokkeslett** _____

4. Dato _____, **klokkeslett** _____

5. Dato _____, **klokkeslett** _____

6. Dato _____, **klokkeslett** _____

7. Dato _____, **klokkeslett** _____

8. Dato _____, **klokkeslett** _____

Gruppens deltakere: 1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

- Alle deltakerne har ansvar for å delta aktivt i veiledningsgruppen. Med aktivt menes å være villig til å bruke egen arbeidserfaring som utgangspunkt for veiledning i gruppen, og være lyttende når andre deler sine erfaringer.
- Gruppedeltakerne skal bidra til en støttende og ivaretaende holdning overfor den som blir veiledet. Veilederen har ansvar for å strukturere veiledningen.
- **Deltakelse i gruppen er basert på gjensidig taushetsplikt. Det den enkelte deltaker tar opp i kollegaveiledningsgruppen, skal det ikke snakkes om utenfor gruppen!**
- Deltakelse i gruppen er basert på frivillighet. Den enkelte deltaker velger selv å være med i en kollegaveiledningsgruppe.
- Deltakerne har selv ansvar for å sette grenser for hva han eller hun vil dele med de andre i gruppen, innenfor de retningslinjer som gjelder for gruppen.
- Den enkelte deltaker forplikter seg til å gjøre seg kjent med innholdet i Håndboken for kollegaveiledning før første møte.
- Alle gruppedeltakerne har ansvar for å presentere et mulig veiledningsgrunnlag i begynnelsen av hvert møte. Gruppen (evt. veileder) bestemmer hvem som skal veiledes.
- Alle skal veiledes i løpet av perioden.
- Deltakerne er forpliktet til å møte frem på veiledningsmøtene. Dersom noen er forhindret, skal vedkommende gi beskjed til veilederen.
- Etter hvert møte skriver deltakeren en logg som skal deles med de andre i gruppen neste gang dere møtes.

- Når en melder seg på som deltaker i en veiledningsgruppe, forplikter en seg til å være med det kommende året. For å få bekreftelse på sin deltakelse i gruppen må fravær ikke overskride 20% i løpet av året.

Sted: _____ **Dato:** _____

Gruppedeltakernes underskrifter: Veileders underskrift:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

NFFs yrkesetiske retningslinjer

Med endringer vedtatt av Landsmøtet 2010

Merknad: Begrepet «pasient» brukes gjennomgående i retningslinjene. Dette er en redaksjonell forenkling. «Pasient» dekker også begrepene klient, bruker og kunde, som alle er aktuelle for å benevne personer som er mottakere av fysioterapitjenester.

Se også kortversjonen av retningslinjene, Yrkesetisk plakatt, oppdatert per desember 2010. www.fysio.no/content/download/42409/479171/file/01korr_yrkesetisk_plakat.pdf

1. Fundament

- 1.1 Etisk tenkning innebærer en gjennomgående refleksjon over egne holdninger, verdier og handlemåter og inngår i all fysioterapeutisk yrkesutøvelse.
- 1.2 Fysioterapeuten skal i sin virksomhet ha respekt for grunnleggende menneskerettigheter og humanistiske verdier. Disse verdiene omfatter prinsipper om medbestemmelse, likeverd, informert samtykke og personlig integritet.
- 1.3 Fysioterapeuten plikter å være kjent med og overholde den lovgivning og de forskrifter, avtaler og helsepolitiske føringer som til enhver tid regulerer fysioterapeutens yrkesutøvelse.

2. Faglig forsvarlighet

- 2.1 Helsepersonellovens § 4 om krav om faglig forsvarlighet
Helsepersonell, her fysioterapeut, skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra fysioterapeutens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.
Helsepersonell, her fysioterapeut, skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell.
- 2.2 Fysioterapeuten skal holde seg oppdatert innen sine fagområder.
- 2.3 Fysioterapeuten skal tilstrebe å holde en høy kvalitet i sin yrkesutøvelse.
Høy kvalitet kan defineres ved:
 - Allment aksepterte faglige normer på bakgrunn av vitenskap og velprøvd erfaring
 - Pasienters eller samarbeidspartneres opplevelse av kvalitet
 - Behandlingen skjer i tråd med faglige retningslinjer der de er utarbeidet
 - De normer for kvalitet i helsetjenesten som myndighetene til enhver tid anbefaler
 - Arbeidslokaler hvor pasientens integritet ivaretas på en forsvarlig måte.

- 2.4 Fysioterapeuten er ansvarlig for at kommunikasjonen mellom pasient og fysioterapeut ivaretas på en forsvarlig måte. Fysioterapeutens arbeid med pasienter innebærer ofte en svært nær kroppslig kontakt som ikke må misbrukes.
- 2.5 Ved bruk av medhjelpere er fysioterapeuten ansvarlig for det arbeidet vedkommende skal utføre, jf. helsepersonelloven § 5. Fysioterapeuten må ikke delegere oppgaver som går ut over medhjelperens arbeids- og ansvarsområde.
- 2.6 Fysioterapeuten skal dokumentere sin virksomhet ved hjelp av journaler, epikriser, rapporter o.a. i henhold til helsepersonelloven og journalforskriftens krav. Disse skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende.
- 2.7 Dersom en fysioterapeut får kjennskap til faglig uskikkethet hos en kollega eller samarbeidspartner, kan saken ut fra en individuell vurdering tas opp på følgende måter:
 - Tas direkte med den det gjelder
 - Meldes til vedkommendes (overordnede) arbeidsgiver
 - Meldes til Helsetilsynet i fylket
 - Meldes til Etisk utvalg.
 Fysioterapeuten må selv vurdere hvor en sak meldes, avhengig av alvorlighetsgraden i saken og omstendighetene rundt saken.

3. Forholdet til pasienten

- 3.1 Fysioterapeuten plikter å sette seg inn i og overholde taushetsplikten etter gjeldende lover, jf. helsepersonelloven kapittel 5 og yrkesetiske retningslinjer. Opplysninger fysioterapeuten mottar i sin virksomhet som fysioterapeut skal behandles med diskresjon, også når de ikke omfattes av rettslig taushetsplikt. Fysioterapeuten skal fremheve taushetsplikten overfor sine medarbeidere og ansatte.
- 3.2 Fysioterapeuten har faglig og personlig ansvar for egne handlinger og vurderinger i yrkesutøvelsen, jf. helsepersonelloven § 4.
- 3.3 Fysioterapeuten skal respektere pasientens egenverd, kultur, livssyn og seksuelle legning.
- 3.4 Fysioterapeuten skal være varsom med å gi råd og ikke ta parti i pasientens eventuelle konflikter.
- 3.5 Fysioterapeuten må ikke innlede et seksuelt forhold eller gjøre seksuelle tilnærmelser til pasienten. En pasients samtykke fritar ikke fysioterapeuten for ansvar.
- 3.6 Hensynet til den enkelte pasient er overordnet hensynet til kolleger og andre samarbeidspartnere.
- 3.7 Behandlingen skal bygge på prinsippet om informert samtykke og pasientens rett til medbestemmelse og evalueres sammen med pasienten. Behandlingen skal avsluttes hvis den ikke har effekt.

4. Forholdet til kolleger og samarbeidspartnere

- 4.1 Fysioterapeuten skal fremme godt samarbeid med kolleger og andre samarbeidspartnere.
- 4.2 Når kollegers eller andre samarbeidspartneres arbeider benyttes skriftlig eller muntlig, skal det henvises til vedkommende ved navn.
- 4.3 Fysioterapeuten skal vise økonomisk ansvar når behandling og tiltak belaster folketrygden og andre som dekker helseutgifter, jf. helsepersonelloven § 6.

5. Fagutvikling og forskning

- 5.1 Fysioterapeuten skal i forbindelse med fagutvikling og forskning følge de regler og anerkjente prinsipper som gjelder for slik virksomhet.
- 5.2 Fysioterapeuten skal se til at pasienter som involveres i fagutvikling og forskning ivaretas på en forsvarlig måte i tråd med lover, regler og retningslinjer.
- 5.3 Fysioterapeuten skal vise respekt for kollegers og samarbeidspartneres arbeid.
- 5.4 Fagutvikling basert på praksiserfaring stiller særlige krav til faglig åpenhet og dialog slik at den faglige kvaliteten sikres og videreutvikles.
- 5.5 Faglige debatter skal preges av gjensidig respekt, åpenhet og saklighet.

6. Informasjon

- 6.1 Ved offentlig opptreden skal fysioterapeuten gjøre det klart om han/hun opptrer på vegne av seg selv, yrkesgruppen eller annen virksomhet.
- 6.2 Retningslinjene for fagutøvelse som er relevante i fysioterapeutens virksomhet, skal være tilgjengelige på arbeidssstedet.
- 6.3 Kortversjonen av NFFs yrkesetiske retningslinjer skal offentliggjøres i form av lett synlig oppslag på alle arbeidssteder hvor fysioterapi utøves.
- 6.4 Fysioterapeuten skal informere pasienten om vederlagets størrelse ved behandlingens begynnelse.

7. Fysioterapeutens forhold til markedsføring

Fysioterapeuten har anledning til å markedsføre sin virksomhet gjennom annonser og skilting. Markedsføring må være korrekt, informativ, forsvarlig, nøktern og saklig, jf. helsepersonelloven § 13.

En fysioterapeuts reklame må ikke inneholde noe som er ulovlig, villedende eller illojalt overfor kolleger. Den må ikke inneholde noe som kan gi pasienter den oppfatning at vedkommende fysioterapeut utfører sin virksomhet bedre enn andre fysioterapeuter.

Fysioterapiinstitutter/fysioterapeut må i sin annonsering skille mellom fysioterapitilbud og andre tilbud. Anonym annonsering må ikke forekomme. Omtale i faglig-medisinsk sammenheng i artikler, foredrag o.l. uten vinningsøyemed er ikke å betrakte som reklame. Ved opprettelse av nytt fysioterapiinstitutt må det i forhold til eksisterende institutter ikke tas i bruk likelydende eller misvisende navn.

www.fysio.no/KURS2/Kollegaveiledning

Etterutdanningsvirksomheten i NFF får hvert år betydelige midler fra Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter. For deltakerne på NFFs kollegaveiledning gir dette en vesentlig reduksjon i kursavgiften.